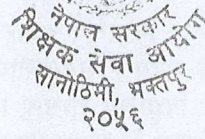

नेपाल सरकार
शिक्षक सेवा आयोग
सानोठिमी, भक्तपुर
शिक्षक पदको २५% बढुवाको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको
पाठ्यक्रम, २०७८

पूर्णाङ्क: १००
उत्तीर्णाङ्क : ४०
समय : ३ घण्टा

तह : निम्न माध्यमिक

श्रेणी : प्रथम

१. नेपालको राष्ट्रिय शिक्षा प्रणाली

- १.१ संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको शैक्षिक सङ्गठनको संरचना र कार्यहरू
- १.२ शिक्षक सेवा आयोगको सङ्गठन संरचना र कार्यहरू
- १.३ राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ र स्थानीय पाठ्यक्रम विकास तथा कार्यान्वयन मार्गदर्शन (मातृभाषासहित), २०७६
- १.४ शिक्षाका राष्ट्रिय उद्देश्य र तहगत सक्षमताहरू (आधारभूत तह)
- १.५ नेपालका विभिन्न शिक्षा आयोग तथा समितिका प्रतिवेदनहरू : २०२८, २०४९, २०५५, २०५८ मा विद्यालय शिक्षा (आधारभूत र अनौपचारिक शिक्षा)
- १.६ चालु आवधिक योजना तथा चालु आर्थिक वर्षको नेपाल सरकारको नीति र कार्यक्रममा शिक्षा
- १.७ शिक्षा क्षेत्रका परियोजना तथा कार्यक्रमहरू : सबैका लागि शिक्षा राष्ट्रिय कार्ययोजना, विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम, विद्यालय क्षेत्र विकास योजना र दिवा खाजा कार्यक्रम
- १.८ राष्ट्रिय शिक्षा नीति, २०७६

२. शिक्षा सम्बन्धी संवैधानिक तथा कानुनी व्यवस्था

- २.१ नेपालको संविधान : मौलिक हक, राज्यका नीतिहरू (शिक्षा सम्बन्धी), व्यवस्थापिका, कार्यपालिका, न्यायपालिका, राज्यको संरचना र राज्यशक्तिको बाँडफाँड
- २.२ शिक्षा ऐन, २०२८
- २.३ शिक्षा नियमावली, २०५९
- २.४ शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७
- २.५ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद् ऐन, २०४५
- २.६ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ (शिक्षासँग सम्बन्धित मात्र)
- २.७ अनिवार्य तथा निशुल्क शिक्षा ऐन, २०७५
- २.८ अनिवार्य तथा निशुल्क शिक्षा नियमावली, २०७७

३. विद्यालय समुदाय सम्बन्ध

- ३.१ विद्यालयको विकासमा समुदायको सहभागिता र समुदायको विकासमा विद्यालयको भूमिका
- ३.२ विद्यालय-समुदाय सम्बन्धका संयन्त्रहरू : स्थानीय तह नगर/गाउँ शिक्षा समिति, विद्यालय व्यवस्थापन समिति र शिक्षक अभिभावक सङ्घ
- ३.३ शैक्षिक सुधारका लागि विद्यालय, अभिभावक र शिक्षक सम्बन्ध तथा स्थानीय तहको भूमिका
- ३.४ शैक्षिक विकासमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सङ्घ संस्थाहरूको भूमिका : नागरिक समाज, गैरसरकारी तथा सामुदायिक संस्था र विकास साझेदारहरू
- ३.५ विद्यालयको सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ

- ३.६ विद्यालय विकासमा स्रोत पहिचान, सङ्कलन र परिचालन
- ३.७ विद्यालय शिक्षामा सहकार्य, साभेदारी
- ३.८ विद्यालय सम्बद्ध तनाव र द्वन्द्वको व्यवस्थापनमा शिक्षकको भूमिका

४. शैक्षिक योजना तथा व्यवस्थापन

- ४.१ शैक्षिक व्यवस्थापन : अवधारणा, सिद्धान्तहरू र कार्य
- ४.२ शैक्षिक योजनाका उपागमहरू : सामाजिक माग, लागत प्रतिफल, जनशक्ति आवश्यकता, प्रणाली, र अवशिष्ट उपागम
- ४.३ विद्यालय शिक्षाका योजनाहरू : विद्यालय सुधार योजना, गाउँ/नगर शिक्षा योजना
- ४.५ शैक्षिक योजनामा सामाजिक न्याय र समावेशीकरण
- ४.६ शैक्षिक सुशासन : वडापत्र, विद्यालय, शासन, विद्युतीय अभिलेखीकरण
- ४.७ महामारी तथा विपत्का समयमा विद्यालय व्यवस्थापन र शिक्षण सिकाइमा निरन्तरता
- ४.८ विद्यालय तहको एकीकृत शैक्षिक सूचना व्यवस्थापन प्रणाली : प्रयोग, समस्या र सुभावहरू

५. कक्षाकोठा व्यवस्थापन तथा शैक्षणिक योजना

- ५.१ कक्षाकोठा व्यवस्थापन : अवधारणा, विद्यमान अवस्था, समस्या र समाधान
- ५.२ कक्षाकोठामा भौतिक तथा शैक्षणिक सामग्रीको व्यवस्थापन र कक्षा व्यवस्थापन
- ५.३ कक्षाकोठामा मनोवैज्ञानिक व्यवस्थापन
- ५.४ शैक्षणिक व्यवस्थापन : कक्षा शिक्षण, विषय शिक्षण बहुकक्षा शिक्षण र बहुकक्षा बहुस्तर शिक्षण
- ५.५ विविधता व्यवस्थापन : भाषिक, सामाजिक, सिकाइ क्षमता, बौद्धिकता, शारीरिक/मानसिक अवस्था
- ५.६ शैक्षणिक योजना : वार्षिक कार्यतालिका, वार्षिक पाठयोजना, एकाइ तथा दैनिक पाठयोजना र शैक्षणिक योजनामा नवप्रवर्तन
- ५.७ प्रयोगशाला र पुस्तकालय व्यवस्थापन र प्रयोग
- ५.८ कक्षाकोठाको सिकाइ व्यवस्थापन र अतिरिक्त / सहकार्यकलापमा विद्यार्थी सक्रियता र परिचालन

६. बालमनोविज्ञान तथा सिकाइ

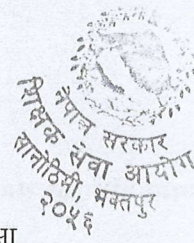
- ६.१ शैक्षणिक प्रक्रियामा बालविकासको उपयोग (पूर्व वाल्यावस्था, उत्तर वाल्यावस्था र यौवनावस्था)
- ६.२ सिकारुको सिकाइमा प्रभाव पार्ने तत्वहरू
- ६.३ उत्प्रेरणा सिद्धान्तहरू र विद्यार्थीहरूमा उत्प्रेरणा जगाउने उपायहरू
- ६.४ प्रभावकारी शिक्षण सिकाइमा पृष्ठपोषण र पुनर्वलको प्रयोग
- ६.५ अभ्यासको अवधारणा, प्रकार र उपयोग
- ६.६ सिकाइमा निर्माणवाद र व्यवहारवादको प्रयोग
- ६.७ बालमैत्री विद्यालय : अवधारणा, मापदण्ड, सूचकहरू
- ६.८ बाल अधिकार महासन्धि, १९८९ र बालबालिकाको संरक्षणका लागि गरिएका राष्ट्रिय प्रयासहरू

७. पाठ्यक्रम तथा पाठ्यसामग्री

- ७.१ विद्यालय तहका पाठ्यक्रमको अध्ययन तथा विश्लेषण (आधारभूत तह)
- ७.२ विद्यमान पाठ्यपुस्तकको समीक्षा (निम्न माध्यमिक तह)
- ७.३ पाठ्यक्रममा आधारित शिक्षण
- ७.४ बहुपाठ्यपुस्तक : अवधारणा, अभ्यास र भावी दिशा
- ७.५ शिक्षणका लागि शिक्षक निर्देशिका तथा सन्दर्भ, स्रोत सामग्रीहरूको प्रयोग
- ७.६ पाठ्यक्रम कार्यान्वयन र सुधारमा शिक्षकको भूमिका
- ७.७ स्थानीय पाठ्यक्रम : निर्माण प्रक्रिया, विद्यमान अभ्यास, समस्या र सम्भावना
- ७.८ विद्युतीय पुस्तक र विद्युतीय पुस्तकालयको प्रयोग (use of e-book and e-library)

८. शिक्षामा नवीनतम चिन्तन

- ८.१ समावेशी शिक्षा
- ८.२ मानव अधिकारमा आधारित शिक्षा
- ८.३ शिक्षामा लैङ्गिक समता र समानता
- ८.४ खुला तथा दूर शिक्षा
- ८.५ शिक्षण सिकाइमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग

- ८.६ प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा
- ८.७ विशेष आवश्यकतामा आरित शिक्षा
- ८.८ साक्षरता र निरन्तर शिक्षा ,सामुदायिक सीकाइ केन्द्र

९. शिक्षाका समसामयिक मुद्दाहरू

- ९.१ लोकतन्त्र र शिक्षा
- ९.२ विपद् व्यवस्थापन र शिक्षा
- ९.३ नैतिक शिक्षा र नागरिक शिक्षा
- ९.४ अभिभावक शिक्षा
- ९.५ दिगो विकास लक्ष्य र शिक्षा
- ९.६ बालमैत्री र दण्डरहित शिक्षा तथा शान्ति शिक्षा
- ९.७ जीवनोपयोगी सिप (life skill) र सामान्य व्यावसायिक सिप (soft skills)
- ९.८ बहुभाषिक तथा मातृभाषामा शिक्षा
- ९.९ शिक्षा र सदाचार

१०. शिक्षक व्यवस्थापन तथा पेसागत विकास

- १०.१ शिक्षक व्यवस्थापन : शिक्षक तयारी, नियुक्ति, सरुवा, बढुवा, वृत्ति विकास ,अवकाश तथा शिक्षक व्यवस्थापनका समस्या र समाधानका उपायहरू
- १०.२ अध्यापन अनुमतिपत्र : अवधारणा, औचित्य, विद्यमान अवस्था र भावी दिशा
- १०.३ शिक्षकको पेसागत विकासका प्रयास, उपलब्धि, समस्या र समाधानका उपायहरू र तिनको उपयोग
- १०.४ शैक्षणिक सुपरिवेक्षण : अवधारणा, प्रक्रिया, प्रकार र उपयोग
- १०.५ शिक्षकको पेसागत विकासका अवयवहरू, पेसागत उत्तरदायित्व र परिपालना ,सहयोग पद्धति
- १०.६ विद्यालय नेतृत्व विकास : अवधारणा, प्रकार र छनौटका आधारहरू
- १०.७ शिक्षकको पेसागत विकासमा विषयगत सञ्जाल (subjectwise network) को प्रयोग
- १०.८ गुणस्तरीय शिक्षा प्रवर्द्धनमा शिक्षकको पेसागत सङ्घ संस्थाको भूमिका

११. शैक्षणिक प्रक्रिया

- ११.१ बालकेन्द्रित शिक्षण प्रक्रिया : अवस्था, समस्या र सम्भावनाहरू
- ११.२ शिक्षण विधि तथा रणनीतिहरूको छनौटका आधारहरू र तिनको व्यावहारिक प्रयोग
- ११.३ समालोचनात्मक चिन्तन :ABC (Anticipation, Building knowledge and Consolidation) Framework को प्रयोग, रणनीतिहरू
- ११.४ सिकाइ उपलब्धि सुधारका रणनीतिहरू
- ११.५ विद्यार्थी उपलब्धि सुधार योजना : निर्माण प्रक्रिया र कार्यान्वयन
- ११.६ उपचारात्मक शिक्षण : विद्यमान अवस्था र यसको समुचित प्रयोग
- ११.७ शैक्षणिक सामग्री निर्माण, सङ्कलन र प्रयोग
- ११.८ कक्षा शिक्षण र सिकाइमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग

१२. परीक्षा तथा मूल्याङ्कन

- १२.१ मूल्याङ्कनको अवधारणा, निर्माणात्मक र निर्णयात्मक मूल्याङ्कनको साधनको निर्माण तथा प्रयोग
- १२.२ मूल्याङ्कन प्रक्रियामा विशिष्टीकरण तालिकाको प्रयोगको आवश्यकता तथा प्रश्नपत्र र उत्तरकुञ्जिका निर्माण
- १२.३ परीक्षा बाहेकका मूल्याङ्कनका तरिकाहरूको प्रयोग : अवलोकन, घटनावृत्त अभिलेख, सञ्चित अभिलेख, विद्यार्थी पोर्टफोलियो, रुजु सूची र श्रेणीमापन
- १२.४ निरन्तर मूल्याङ्कन प्रणाली : विद्यमान अभ्यास, समस्या र समाधानका उपायहरू
- १२.५ मूल्याङ्कन साधनको रूपमा रुब्रिक्स (rubrics) : निर्माण र प्रयोग
- १२.६ अक्षराङ्कन (letter grading) प्रणाली : परिचय, महत्व, अभ्यास र भावी दिशा
- १२.७ प्रश्न विश्लेषण र नतिजा विश्लेषण तथा परीक्षणका साधनको विश्वसनीयता र वैधता

१२.८ नेपालमा विद्यार्थी मूल्याङ्कनमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायहरू

१३. अनुसन्धान तथा विकास

- १३.१ अनुसन्धान : उद्देश्य, महत्व, प्रकार र प्रयोग
- १३.२ विद्यालय शिक्षामा शैक्षिक अनुसन्धानको आवश्यकता र प्रतिवेदनहरूको व्यावहारिक उपयोग
- १३.३ कार्यमूलक अनुसन्धानको अवधारणा र प्रक्रिया
- १३.४ कार्यमूलक अनुसन्धान र अन्य अनुसन्धान बिच तुलनात्मक अध्ययन
- १३.५ कार्यमूलक अनुसन्धानको प्रस्तावना लेखन, प्रतिवेदन तयारी र उपयोग
- १३.६ घटना/मामला अध्ययन : परिचय, प्रक्रिया र प्रतिवेदन
- १३.७ घटना/मामला अध्ययन र कार्यमूलक अनुसन्धान बिच अन्तरसम्बन्ध
- १३.८ विद्यालय व्यवस्थापन तथा शिक्षण सिकाइमा सुधारका लागि शैक्षिक अनुसन्धानहरूको प्रयोग

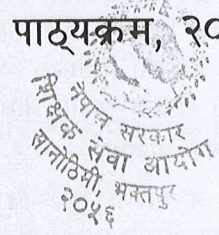
नेपाल सरकार

शिक्षक सेवा आयोग

सानोठिमी, भक्तपुर

शिक्षक पदको २५% बढुवाको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको

पाठ्यक्रम, २०७८

पूर्णाङ्क: १००

उत्तीर्णाङ्क : ४०

समय : ३ घण्टा

तह : निम्न माध्यमिक

श्रेणी : द्वितीय

१. नेपालको राष्ट्रिय शिक्षा प्रणाली

- १.१ संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको शैक्षिक सङ्गठनको संरचना र कार्यहरू
- १.२ शिक्षक सेवा आयोगको सङ्गठन संरचना र कार्यहरू
- १.३ राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ र स्थानीय पाठ्यक्रम विकास तथा कार्यान्वयन मार्गदर्शन (मातृभाषासहित), २०७६
- १.४ शिक्षाका राष्ट्रिय उद्देश्य र तहगत सक्षमताहरू (आधारभूत तहको मात्र)
- १.५ नेपालका विभिन्न शिक्षा आयोग तथा समितिका प्रतिवेदनहरू : २०२८, २०४९, २०५५ (आधारभूत शिक्षा सम्बन्धी मात्र)
- १.६ चालू आवधिक योजनामा शिक्षा
- १.७ चालू आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम र बजेटमा शिक्षा
- १.८ शिक्षाक्षेत्रका परियोजना तथा कार्यक्रमहरू : सबैका लागि शिक्षा राष्ट्रिय कार्ययोजना, विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम, विद्यालय दिवा खाजा कार्यक्रम

२. शिक्षा सम्बन्धी संवैधानिक तथा कानुनी व्यवस्था

- २.१ नेपालको संविधान : मौलिक हक र राज्यका नीतिहरू (शिक्षासँग सम्बन्धित मात्र), व्यवस्थापिका, कार्यपालिका, न्यायपालिका तथा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहविचको अन्तरसम्बन्ध
- २.२ शिक्षा ऐन, २०२८
- २.३ शिक्षा नियमावली, २०५९
- २.४ शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७
- २.५ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ (शिक्षासँग सम्बन्धित मात्र)
- २.६ अनिवार्य तथा निशुल्क शिक्षा ऐन, २०७५
- २.७ अनिवार्य तथा निशुल्क शिक्षा नियमावली, २०७७
- २.८ विद्यालय शिक्षा सम्बन्धी संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको कानुनी जिम्मेवारीको प्रयोगको अवस्था

३. विद्यालय समुदाय सम्बन्ध

- ३.१ विद्यालयको विकासमा समुदायको सहभागिता
- ३.२ समुदायको विकासमा विद्यालयको भूमिका

- ३.३ विद्यालय/समुदाय सम्बन्धका संयन्त्रहरू : स्थानीय तह, नगर/गाउँ शिक्षा समिति, विद्यालय व्यवस्थापन समिति र शिक्षक अभिभावक सङ्घ
- ३.४ शैक्षिक विकासमा गैरसरकारी संस्था, सामुदायिक संस्था र नागरिक समाजको भूमिका
- ३.५ विद्यालयको सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ
- ३.६ प्रभावकारी शिक्षणका लागि विद्यालय, शिक्षक र विद्यार्थीको सञ्जालको निर्माण तथा प्रयोग
- ३.७ विद्यालय विकासका लागि स्थानीय साधन र स्रोतको पहिचान र परिचालन
- ३.८ विद्यालयमा हुने द्वन्द्व व्यवस्थापनमा शिक्षकको भूमिका

४. शैक्षिक योजना तथा व्यवस्थापन

- ४.१ शैक्षिक व्यवस्थापन : अवधारणा र कार्यहरू
- ४.२ शैक्षिक योजना निर्माण प्रक्रिया र आधारहरू
- ४.३ विद्यालय शिक्षाका योजनाहरू : विद्यालय सुधार योजना र गाउँ / नगर शिक्षा योजना
- ४.४ शैक्षिक योजनामा सामाजिक न्याय र समावेशीकरण
- ४.५ वर्तमान विद्यालय व्यवस्थापनको अवस्था, प्रमुख समस्या र समाधान
- ४.६ शैक्षिक सुशासन : वडापत्र, विद्यालय प्रशासन र विद्युतीय अभिलेखीकरण
- ४.७ महामारी तथा विपत्का समयमा विद्यालय व्यवस्थापन र शिक्षण सिकाइमा निरन्तरता
- ४.८ विद्यालय तहको एकीकृत शैक्षिक सूचना व्यवस्थापन प्रणालीको कार्यान्वयन र समस्या तथा सुझावहरू

५. कक्षाकोठा व्यवस्थापन तथा शैक्षणिक योजना

- ५.१ कक्षाकोठा व्यवस्थापन : अवधारणा, विद्यमान अवस्था, समस्या र समाधान
- ५.२ कक्षाकोठामा भौतिक तथा शैक्षणिक सामग्रीको व्यवस्थापन र कक्षा सजावट
- ५.३ कक्षाकोठामा मनोवैज्ञानिक व्यवस्थापन
- ५.४ शैक्षणिक व्यवस्थापन : कक्षा शिक्षण, विषय शिक्षण, बहुकक्षा शिक्षण र बहुकक्षा बहुस्तर शिक्षण
- ५.५ विविधता व्यवस्थापन : भाषिक, सामाजिक, सिकाइ क्षमता र अपाङ्गता
- ५.६ शैक्षणिक योजना : वार्षिक कार्यतालिका, वार्षिक पाठयोजना, दैनिक पाठयोजना र दैनिक पाठयोजना निर्माणमा नवप्रवर्तन
- ५.७ प्रयोगशाला र पुस्तकालय व्यवस्थापन
- ५.८ कक्षाकोठा व्यवस्थापनमा विद्यार्थी परिचालन : जबचाट, कक्षाकोठा नियम, सिकाइ सामग्री व्यवस्थापन, कक्षा नेता (मनिटर)

६. बालमनोविज्ञान तथा सिकाइ

- ६.१ शैक्षणिक प्रक्रियामा बालविकासको उपयोग (पूर्व बाल्यावस्था, उत्तर बाल्यावस्था र यौवनावस्था)
- ६.२ उत्प्रेरणाका सिद्धान्तहरू र विद्यार्थीहरूमा उत्प्रेरणा जगाउने उपायहरू
- ६.३ शिक्षण सिकाइमा पृष्ठपोषण र पुनर्वलको प्रयोग
- ६.४ सिकाइमा निर्माणवादको प्रयोग
- ६.५ बालमैत्री विद्यालय : अवधारणा, मापदण्ड र सूचकहरू
- ६.६ बाल अधिकार महासन्धि, १९८९ (शिक्षासँग सम्बन्धित मात्र)
- ६.७ बालअधिकार संरक्षणका लागि गरिएका राष्ट्रिय प्रयासहरू
- ६.८ घर परिवार र विद्यालय क्रियाकलापमा बालकत्व आदिका माध्यमबाट बालसहभागिता अभिवृद्धि

७. पाठ्यक्रम तथा पाठ्यसामग्री

- ७.१ विद्यालयको पाठ्यक्रम अध्ययन तथा विश्लेषण (आधारभूत तहको मात्र)
- ७.२ विद्यमान पाठ्यपुस्तकको समीक्षा (निम्नमाध्यमिक तहको मात्र)
- ७.३ पाठ्यपुस्तकविना पाठ्यक्रममा आधारित शिक्षण
- ७.४ बहुपाठ्यपुस्तक : अवधारणा, अभ्यास र भावी दिशा
- ७.५ शिक्षणका लागि शिक्षक निर्देशिका तथा सन्दर्भ र स्रोत सामग्रीहरूको प्रयोग
- ७.६ पाठ्यक्रम कार्यान्वयनमा शिक्षकको भूमिका
- ७.७ स्थानीय पाठ्यक्रम : निर्माण प्रक्रिया, विद्यमान अभ्यास, समस्या र सम्भावना
- ७.८ विद्युतीय पुस्तक र पुस्तकालयको प्रयोग (use of e-book and e-library)

८. शिक्षामा नवीनतम चिन्तन

- ८.१ समावेशी शिक्षा
- ८.२ मानव अधिकारमा आधारित शिक्षा
- ८.३ शिक्षामा लैङ्गिक समता र समानता
- ८.४ खुला तथा दूर शिक्षा
- ८.५ शिक्षण सिकाइमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग
- ८.६ विशेष आवश्यकता शिक्षा
- ८.७ अनौपचारिक शिक्षा : साक्षरता र निरन्तर शिक्षा
- ८.८ आधारभूत तहमा पूर्व व्यावसायिक तथा पेसा / व्यवसाय शिक्षाको अभ्यास

९. शिक्षाका समसामयिक मुद्दाहरू

- ९.१ लोकतन्त्र र शिक्षा
- ९.२ विपद् व्यवस्थापन र शिक्षा
- ९.३ नागरिक तथा नैतिक शिक्षा
- ९.४ अभिभावक शिक्षा
- ९.५ दिगो विकास लक्ष्यमा शिक्षा
- ९.६ बालमैत्री र दण्डरहित शिक्षा
- ९.७ जीवनोपयोगी सिप (life skill) र सामान्य व्यावसायिक सिप (soft skills)
- ९.८ बहुभाषिक तथा मातृभाषामा शिक्षा

१०. शिक्षक व्यवस्थापन तथा पेसागत विकास

- १०.१ शिक्षक व्यवस्थापनका विविध पक्षहरू : भर्ना तथा छनौट, बढुवा, सरुवा, वृत्ति विकास र अवकाश तथा शिक्षक व्यवस्थापनमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायहरू
- १०.२ अध्यापन अनुमतिपत्र : अवधारणा, औचित्य, विद्यमान अवस्था, भावी दिशा
- १०.३ शिक्षकको पेसागत विकासका प्रयास, उपलब्धि, समस्या र समाधानका उपायहरू र तिनको उपयोग
- १०.४ शैक्षणिक सुपरिवेक्षण : अवधारणा, प्रक्रिया, प्रकार र उपयोग
- १०.५ शिक्षकको पेसागत विकासका अवयवहरू, पेसागत उत्तरदायित्व र परिपालना
- १०.६ विद्यालय नेतृत्व विकास : अवधारणा, प्रकार र छनौटका आधारहरू
- १०.७ शिक्षकको पेसागत विकासमा सामाजिक सञ्जाल (social network) को प्रयोग
- १०.८ गुणस्तरीय शिक्षा प्रवर्द्धनमा शिक्षकको पेसागत सङ्घ संस्थाको भूमिका

११. शैक्षणिक प्रक्रिया

- ११.१ बालकेन्द्रित शिक्षण प्रक्रिया : अवस्था, समस्या र सम्भावनाहरू
- ११.२ शिक्षण विधिको छनौटका आधारहरू र तिनको प्रयोग
- ११.३ समालोचनात्मक चिन्तन : ABC (Anticipation, Building knowledge and Consolidation) Framework को प्रयोग, रणनीतिहरू
- ११.४ सिकाइ उपलब्धि सुधारका रणनीतिहरू
- ११.५ विद्यार्थी उपलब्धि सुधार योजना निर्माण र कार्यान्वयन
- ११.६ उपचारात्मक शिक्षण : विद्यमान अवस्था र यसको समुचित प्रयोग
- ११.७ शैक्षणिक सामग्री निर्माण, सङ्कलन र प्रयोग
- ११.८ कक्षा शिक्षण तथा सिकाइमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग

१२. परीक्षा तथा मूल्याङ्कन

- १२.१ मूल्याङ्कनको अवधारणा तथा निर्माणात्मक र निर्णयात्मक मूल्याङ्कनको साधनको निर्माण/प्रयोग
- १२.२ मूल्याङ्कन प्रक्रियामा विशिष्टीकरण तालिकाको प्रयोग तथा प्रश्नपत्र र उत्तरकुञ्जिका निर्माण
- १२.३ निरन्तर मूल्याङ्कन प्रणाली : विद्यमान अभ्यास, समस्या र समाधानका उपायहरू
- १२.४ परीक्षा बाहेकका मूल्याङ्कनका तरिकाहरूको प्रयोग : अवलोकन, विद्यार्थी पोर्टफोलियो, रुजूसूची र श्रेणीमापन
- १२.५ मूल्याङ्कनसाधनको रूपमा रुब्रिक्स (rubrics) : निर्माण र प्रयोग
- १२.६ अक्षराङ्कन (letter grading) प्रणाली : परिचय, महत्त्व, अभ्यास र भावी दिशा
- १२.७ नेपालमा विद्यार्थी मूल्याङ्कनमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायहरू

१२.८ प्रश्न विश्लेषण र नतिजा विश्लेषण तथा परीक्षणको विश्वसनियता

१३. अनुसन्धान तथा विकास

- १३.१ अनुसन्धान : उद्देश्य, महत्व, प्रकार र प्रयोग
- १३.२ विद्यालय शिक्षामा शैक्षिक अनुसन्धानका नतिजाहरूको व्यावहारिक उपयोग
- १३.३ कार्यमूलक अनुसन्धानको अवधारणा र प्रक्रिया
- १३.४ कार्यमूलक अनुसन्धान र अन्य अनुसन्धान बिच तुलनात्मक अध्ययन
- १३.५ कार्यमूलक अनुसन्धानको प्रस्तावना लेखन, प्रतिवेदन तयारी र उपयोग
- १३.६ घटना/मामला अध्ययन : परिचय, प्रक्रिया र प्रतिवेदन
- १३.७ घटना/मामला अध्ययन र कार्यमूलक अनुसन्धान बिच अन्तरसम्बन्ध
- १३.८ प्रभावकारी विद्यालय व्यवस्थापन तथा शिक्षण सिकाइमा सुधारका लागि शैक्षिक अनुसन्धानहरूको प्रयोग

विशिष्टिकरण तालिका
शिक्षक पदको आन्तरिक २५ प्रतिशत बढुवाको प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षा

तह : निम्न माध्यमिक
समय : ३ घण्टा

पूर्णाङ्क : १००

श्रेणी : प्रथम तथा द्वितीय (दुवै)
उत्तीर्णाङ्क : ४०

क्र.सं.	पाठ्यक्रमको क्षेत्र	वस्तुगत	अङ्क भार	विषयगत	अङ्क भार	जम्मा
		प्रश्न सङ्ख्या		प्रश्न सङ्ख्या		
१.	नेपालको राष्ट्रिय शिक्षा प्रणाली	१०×१	१०	१	१०	२०
२.	शिक्षासम्बन्धी संवैधानिक तथा कानुनी व्यवस्था					
३.	विद्यालय समुदाय सम्बन्ध					
४.	शैक्षिक योजना तथा व्यवस्थापन	६×१	६	१	१०	१६
५.	कक्षाकोठा व्यवस्थापन तथा शैक्षणिक योजना					
६.	बालमनोविज्ञान तथा सिकाइ					
७.	पाठ्यक्रम तथा पाठ्यसामग्री	६×१	६	१	१०	१६
८.	शिक्षामा नवीनतम चिन्तन					
९.	शिक्षाका समसामयिक मुद्दाहरू					
१०.	शिक्षक व्यवस्थापन तथा पेसागत विकास	६×१	६	१	१०	१६
११.	शैक्षणिक प्रक्रिया					
१२.	परीक्षा तथा मूल्याङ्कन					
१३.	अनुसन्धान तथा विकास	४०	४०	६	६०	१००
	जम्मा प्रश्न सङ्ख्या र अङ्कभार					

द्रष्टव्य :

- आयोगद्वारा स्वीकृत साविकको पाठ्यक्रममा संघीयता कार्यान्वयनका सन्दर्भमा भएको राज्यको पुनर्संरचना तथा सोअनुसार जारी भएका ऐन, कानून, नीति र कार्यक्रममा भएका परिवर्तन समावेश गरी यो पाठ्यक्रम संशोधन गरिएको छ।
- विषयगत र वस्तुगत परीक्षा लगातार सञ्चालन हुने छ। वस्तुगत परीक्षाका लागि ४० मिनेट र विषयगत परीक्षाका लागि २ घण्टा २० मिनेट समय छुट्याइएको छ।
- यस पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियम, कानून, नीति तथा कार्यक्रमहरू परीक्षाको मितिभन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाइएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनुपर्ने छ।
- यो पाठ्यक्रम २०७८ पुस ८ गतेदेखि लागू हुने छ।